

HARJU
MAAKOHUS

Pr Liisa-Ly Pakosta
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 22.07.2004 nr 8-1/5632-1

Meie 19.08.2024 nr 6-3/24-263

**Arvamus kohtute seaduse ja teiste
seaduste muutmise seaduse eelnõule
(kohtuhaldusmudel)**

Lugupeetud justiits- ja digiminister

Tänan võimaluse eest avaldada arvamust kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule (kohtuhaldusmudel).

Eelnõuga tutvumise järgselt laekusid Harju Maakohtu kohtunikelt alljärgnevad tähelepanekud.

Üldiselt peetakse kõnealust eelnõud vajalikuks ning toetatakse senise kohtuhaldusmodeli muutmist pakutud viisil. Mõnes aspektis vajaks eelnõu siiski täpsustamist või täiendamist.

Eelnõu pinnalt jääb ebaselgeks kohtu esimehe ja kohtuhaldusteenistuse (KHT) direktori pädevuste suhestumine, millistes küsimustes jääb otsustuspädevus ühele või teisele. Nt eelnõu kohaselt puudub kohtu esimehel igasugune võimalus kohtu teenistujate ülesandeid muuta, need paneb paika kohtuhaldusteenistus. Samas paljud ametnikud (nt kohtujuristid) ei kuulu kohtuhaldusteenistusse.

Kohtuhaldusteenistus oma olemuselt on ametiasutus. Eelnõu kohaselt on sellel juht, kuid juhtimisülesandeid ei ole kirjeldatud. Samuti ei ole kirjeldatud teenistuse ülesanded. Teenistuse eesmärk on tagada õigusemõistmise korrakohaseks toimimiseks vajalike tugiteenuste osutamine. Vastav kohustus võiks olla eelnõus selgelt sõnastatud.

Eelnõus võiks olla sõnastatud ka kohtute võimalus osaleda eelarve läbirääkimistes parlamendis. Taolist pädevust ei ole eelnõus ette nähtud ei teenistuse direktorile ega ka KHNile.

KHNil pädevusena võiks märkida ka kohtute IKT arenduste tellimise rolli. IKT on tänapäevases kohtupidamises kujunenud juba põhitegevuse osaks, mistõttu on selle pädevuse ja kohustuse rõhutamine oluline. KHNi pädevusele IKT arengut suunata peaks korrespondeerima sõnaselgelt ka KHT pädevus seda ellu viia.

Algne eelnõu versioon nägi KHNi liikmetena ette ka valitud spetsialistid. Nende asemel on praeguses versioonis tulnud tagasi kehtiva mudeli juurde, mille kohaselt on lisaks kohtunikele KHNi koosseisus kaks riigikogu liiget, advokatuuri esindaja, peaprokurör ja õiguskantsler. Eelnõuga planeeritakse muuta KHN funktsiooni n.ö kohtute juhtimisorganiks, mis lisaks üldistele arengusuundade kehtestamisele osaleb kohtute strateegilises ja operatiivtasandi juhtimises. Ei ole mõeldav, et nt peaprokurör ja õiguskantsler hakkaksid KHNi liikmetena mitu korda kuus koos käima ning omaksid pädevust osaleda kohtute igapäevaste juhtumisküsimuste otsustamisel. Kui seadusandja peab vajalikuks nimetatud institutsioonide esindajate kaasamist kohtute üldiste arengusuundade kehtestamisesse vmt, tuleks eelnõus sõnastada konkreetsed küsimused ja valdkonnad, milliste aruteludes ja otsustustes vastavad institutsioonid osaleda võiks.

Eelnõus on märgitud, et KHNi kohtunikest liikmete valimise täpsema korra sätestavad kohtud ise. KHNi kohtunikest liikmetele võiks olla seaduse tasandil kehtestatud pädevuskriteeriumid. Tegemist on aktiivse juhtimisorganiga, mistõttu võiks sinna valitavatel kohtunikel olla ka vastavad teadmised ja -oskused. Vajadusel võiks viidata nt avaliku teenistuse juhtide kompetentsimudelile. Täpsem valimise kord jääks seejuures kohtute enda kujundada (kes saab kandidaate üles seada, valimiskampaania jms).

KS § 40-1 lg-s 2 peaks olema sätestatud ka kohtunikest asendusliikmete valimine.

KS § 41-1 lg 2 osas toodi välja, et selles kajastuv volitusnorm on liiga üldine ja abstraktne.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Astrid Asi

kohtu esimees